

The goal of that shiur was to show that when Rashi has Yaakov saying *anochi* quietly and then Esav *bechorecha* aloud, he wasn't trying to run away from the fact that Yaakov was misleading his father, he was trying to differentiate between misleading and lying. While there are those who think actual lying is permitted on several occasions, I was adducing sources to suggest that there are many reasons to allow bending the truth and misleading others, but not lying. To that effect, the Aruch LaNer tries to show that Yosef's brothers (in this week's parsha) don't actually say that Yaakov commanded Yosef to take care of his brothers even after his death, but said two things that seemed to run together. He also suggests that Sarah herself could not be a model of *meshanin mipenei hashalom* because she was doing it in self-defense, not initiating it, and adds that even she might not have been lying, because when she denies what Avraham accused her of, it was of course true (she had never said *she* was old, Hashem had changed that).

And so on through the sources; the gemara in Berachot has R. Papa saying the halacha is like Beit Hillel when it's not-- Rashi seems to think he just lied, but others suggest that he made a blanket comment, misleading people into thinking he meant right there as well.

Beit Hillel and Beit Shammai's argument about how to praise a bride and/or a friend's purchase follows the same logic: Beit Hillel allow saying *naah ve-hasudah*, according to the sources I cited, only because she is in *some* sense *naah*, if not the physical. Beit Shammai, on the other hand, required finding something positive to praise honestly. The mefarshim on Shulhan Aruch show that they did not understand even Beit Hillel to allow outright lying.

The Ben Ish Hai shows an interesting parallel discussion regarding judges, the question being whether a judge can lie-- saying he does not know the proper verdict-- in order to force adding more *dayanim*, and hopefully getting to a better verdict. Through the back and forth, the conclusion seems to be that yes, he can in many cases, so that achieving a proper judgment allows him greater latitude with the truth than ordinarily.

Finally, Yabia Omer and Igrot Moshe discuss how a woman with an embarrassing past should handle that. R. Ovadyah was discussing a woman who had previously had an abortion, and allows doing a pidyon haben on her first child with her husband, since he might divorce her if he found out that she'd had an abortion before. He even allows her to have the ceremony go forward with a beracha rather than risk the husband's reaction. R. Moshe, z"l, thought such a woman had to inform her future husband, although not until it seemed clear they were going to get married, but allowed having her ketubah say *betulta da*, arguing that that formulation was a purely monetary one, and that if the husband agreed to the ketubah, the wording was fine.

1) יהושע פרק כד פסוק ד היה חלק מהירושה, אבל באיזה צורה?
ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו ואתן לעשו את הר שער לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרים:
רלב"ג יהושע פרק כד פסוק ד (ד) והנה זכר שנתן לו את יצחק ולא הזכיר שאר הבנים כי ביצחק לבדו
יקרא לו זרע ואולם ביצחק זכר שנתן לו את יעקב ואת עשו ולא נמנע מלהזכיר עשו לפי שהיה לו צורך

להזכיר כי נתן לו את הר שעייר לירושה ונמנעו ישראל מלהלחם עמם עליה כמו שנזכר בתורה ואולם מבני אברהם לא היה אחד שהזהרתנו התורה מלהלחם עמם,

מצודת דוד יהושע פרק כד פסוק ד (ד) את יעקב ואת עשו - כי לטובה יחשב ליעקב שהי' עם עשו בכרס אחד **כי הוא שאב כל הזוהמא** ויעקב יצא נקי: ואתן לעשו וכו' - ר"ל **מיד** נתתי לו חלקן ושלא ישתעבד במצרים להיות נחשב מזרע יצחק ...

1.5 Debate about why Esav was hated

רש"י מלאכי פרק א פסוק ג (ג) ואת עשו שנאתי - לדוחפו אל ארץ שעייר מפני יעקב אחיו ומנהג שבעולם ... לבכור ... מנה יפה: רד"ק מלאכי פרק א פסוק ג (ג) ואת עשו שנאתי - לפי **מעשיו** ... ולא רציתי שיחלקו עם אחיו יעקב בארץ כנען ונתתי לו לירושה הר שעייר ולזרעו אחריו וכשהרבו להרע לישראל ושמחו בחרבנם ובגלותם שנאתים:

מצודת דוד מלאכי פרק א פסוק ג (ג) ואת עשו שנאתי - ואם היה מפאת אהבת האבות והאמהות לבדה היה לי לאהוב גם את עשו אבל האמת הוא שאהבתי אתכם **גם מפאת עצמיכם** בצרוף אהבתי לכם מפאת האבות והאמהות:

1.75 Betrayal was source of hatred, after we were told to **רד"ק מלאכי פרק א פסוק ד**

love

וקראו להם גבול רשעה - כלומר לארצם יקראו כל העולם גבול רשעה ... כי גדלה רשעתם לפני השם שבגדו באחיהם ... והאל יתברך צוה לישראל לא תתעב אדומי ... והם הרעו ... בכל אשר יכלו ושמחו בחרבנם ... לפיכך זעם ה' אותם

2 **ספרי במדבר פיסקא סט ד"ה או בדרך** Assumption of Esav's hatred of us

כיוצא בו וישקוהו ... נקוד עליו שלא נשקו בכל לבו ר"ש בן יוחי אומר הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב אלא נהפכו רחמיו ...

3 **מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק טו פסוק (יד) שמעו** Angry at our success

(יד) שמעו עמים ירגזון כיון ששמעו שאבד פרעה וחילו בים ואבדה מלכות מצ'... התחילו מתרגזין. ... אמ' להן המקום כמה מלכים עמדו מכם ולא רגזו בני ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגומ' (בר' לו לא) ... עכשיו אתם כועסין אני נותן לכם כעס שאין בו רצון ייי מלך ירגזו עמים וגומ' (תה' צט א)

3.5 **רד"ק ירמיהו פרק מט** Edom is punished for *inaction*, since they should have

helped us, cuz of brotherhood

(יב) כי כה אמר ה', הנה אשר אין משפטם לשתות הכוס שתו ישתו - רוצה לומר אין משפטם כי אין העונש מוטל עליהם כמו שהוא מוטל עליך בעבור כי ישראל אחיך, כי כל האומות לקו בעונש שהרעו לישראל ואדום שהיה אח לישראל לא היה לו להרע לו אלא לעזור באשר יוכל... לפיכך משפט אדום לשתות כוס החימה יותר משאר האומות:

... (טו) כי הנה - נתתיך - ... כי לא יחושו עליך שאר הגוים אם תאבד

3.6 **תוספות מסכת קידושין דף לט עמוד ב** Its their thoughts, not actions, that trip them up

מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה - ובעובדי עבודת כוכבים איפכא מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה דכתיב (עובדיה א) מחמס אחיך יעקב תכסך בושח ... ולא מצינו **שעשה עשו ליעקב שום** רעה אלא **מחשבתו** הרעה אשר חשב עליו מצרפה הקב"ה למעשה ...

3.7 **תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קכג עמוד ב** Yosef is vanquisher of Esav

Brothers mistreated him, he stayed in the fold). מאי שנא כי אתיליד יוסף? אמר ליה: ראה

יעקב אבינו שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף, שנאמר: ... והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו'. איתיביה: +שמואל א' ל'+ ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם! אמר ליה: דאקריך נביאי לא אקריך כתובי, דכתיב: +דברי הימים א' י"ב+ בלכתו אל צקלג נפלו עליו ממנשה עדנה ויוזבד ... וצלתי ראשי האלפים אשר למנשה.

3.75 **רש"י עובדיה פרק א** Contrast between Ovadyah the Ger and Esav, necessity of

Esav for Hashem's full Meluchah

(א) חזון עובדיה - מאי שנא עובדיה לאדום ולא ניבא נבואה אחרת אמרו חכמי' עובדיה גר אדומי היה אמר הקב"ה מהם ובהם אביא עליהם יבא עובדיה שדר בין שני רשעים אחאב ואיזבל ולא למד ממעשיהם ויפרע

מעשו הרשע שדר בין שני צדיקים יצחק ורבק' ולא למד ממעשיה': (ב) הנה קטן נתתיך - כלפי שקראו אביו בנו הגדול ואמו בנה הגדול אמר הקב"ה לפני קטן הוא רבותינו דרשו קטן שלא היה להם לא כתב ולא לשון: בזוי - שלא היו מעמידין מלך בן מלך: ... (יא) ביום עמדך מנגד - שלא באת לעזור לו: (יב) ואל תרא ביום אחיך - לא היה לך (להביט) ולעמוד מנגד: ... (כ"א) והיתה לה' המלוכה - לימדך שאין מלכותו שלימה עד שיפרע מעמלק:

4) ירמיהו פרק מט Lose their wisdom, are robbed, their secrets trotted out in public, made small among the nations (note: were supposed to be small to Yaakov, instead small, etc.), the wrongness of their hearts led them to...be like Sdom and Amorah,

(י) לאדום כה אמר יקוק צבאות האין עוד חכמה בתימן אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם: ... (ט) אם בצרים באו לך לא ישארו עוללות אם גנבים בלילה השחיתו דים: (י) כי אני חשפתי את עשו גליתי את מסתרי ונחבה לא יוכל שדד זרעו ואחיו ושכניו ואינגו: ... : (יב) כי כה אמר יקוק הנה אשר אין משפטם לשתות הכוס שתו ישתו... (יד) שמועה שמעתי מאת יקוק וציר בגוים שלוח התקבצו ובאו עליה וקומו למלחמה: (טו) כי הנה קטן נתתיך בגוים בזוי באדם: (טז) תפלצתך השיא אתך זדון לבך שכני בחגוי הסלע: ... (יח) כמהפכת סדם ועמרה ושכניה אמר יקוק לא ישב שם איש ולא יגור בה בן אדם: ... (כ) לכן שמעו עצת יקוק אשר יעץ אל אדום ... אם לא יסחבום צעירי הצאן אם לא ישים עליהם נוהם: ... (כב) הנה כנשר יעלה וידאה ויפרש כנפיו על בצרה ...

5) רש"י ירמיהו פרק מט Yirmiyah and Ovadyah have similar; Botsrah is part of Edom or no (*their own kings?*)

(ט) אם בוצרים באו לך - ... 'כל כעין דוגמא זו נבא עובדיה על אדום ולפי שסיגנון אחד עולה לכמה נביאי' ואין שני נביאים מתנבאי' בסיגנון א' במקצת הדברים משתנין: ... (יג) לחרפה ולקללה תהיה בצרה - בצרה מערי מואב אלא מפני הענין שנאמר יובב בן זרח מבצרה ... היא לוקה עמו: (טז) תפלצתך - ל' בהלה שהיית ממחר ונבהל לעורר שטימתך לאחריך ...

6) תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ה עמוד ב Loss of wisdom for Esav, in general and especially when Jews lose leaders

רבי יהושע בן חנניה הוה קאי בי קיסר, אחוי ליה ההוא מינא: עמא דאהדרינהו מריה לאפיה מיניה. אחוי ליה: ידו נטויה עלינו. ... אמרו ליה לההוא מינא: ... ומאי אחוי לך? - לא ידענא. אמרו: גברא דלא ידע מאי מחו ליה, במחוג יחוי קמי מלכא? אפקוהו וקטלוהו. כי קא ניחא נפשיה דרבי יהושע בן חנניה אמרו ליה רבנן: מאי תיהוי עלן ממנאי? - אמר להם: +ירמיהו מ"ט+ אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם. כיון שאבדה עצה מבנים - נסרחה חכמתן של אומות העולם. ואי בעית אימא מהכא +בראשית ל"ג+ ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך.

7) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צב עמוד א Connects lack of Deah to Esav

ואמר רבי אלעזר: כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו... ואמר רבי אלעזר: כל אדם שאין בו דעה - אסור לרחם עליו, שנאמר +ישעיהו כ"ז+ כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עשהו ... ואמר רבי אלעזר: כל הנותן פיתו למי שאין בו דעה - יסורין באין עליו, שנאמר +עובדיה א'+ לחמך ישימו מזור תחתך אין תבונה בו, ...

8) רד"ק עובדיה פרק א Don't realize that friends are betraying them, Esav last of nations to admit Hashem's rule

(י) עד הגבול - אנשי בריתך ואוכלי לחמך שהיית בוטח בהם הם הגלונך ושלחוך עד גבול אויביך השודדים אותך ... והם הם שעזרו אויביך תחתך ואתה לא הרגשת ולא הבנת כי ביום ההוא תאבד חכמתך וגבורתך: ... (יא) ביום עמדך מנגד - ... אע"פ שטיטוס ומחנהו שהחריבו הבית היו אדומים ... לא היתה המלכות להם כי לרומי היתה ... אלא שמלכי רומי היו אדומים וכשצר טיטוס על ירושלים היו בני אדום שמחים לאידם ומריעים להם בארצם כאשר יוכלו להסגיר הפלטים מהם לבני רומי ... והיה ראוי להם לעזרם כי אחיהם היו והאל ית' מנע את ישראל בעברם במדבר שלא להרע להם בעבור האחוה: ... (יד) ואל תעמוד על הפרק - הוא אם הדרך ... והאדומים היו עומדים על הפרק שלא יוכל לנוס אחד מישראל שלא יתפשוהו והיו שומרים עליהם הדרכים: ... והיתה לה' המלוכה - ואז תהיה המלוכה לה' לבדו, כי כל הגוים ידו במלכותו ...

8.25) מלכים ב פרק ח Loss of control over Edom is sign of end of full kingdom

(טז) ובשנת חמש ליורם בן אחאב מלך ישראל... מלך יהורם בן יהושפט מלך יהודה:.... ויעש הרע בעיני יקוק: (יט) ולא אבה יקוק להשחית את יהודה למען דוד עבדו... (כ) בימיו פשע אדום מתחת יד יהודה וימלכו עליהם מלך:.... (כב) ויפשע אדום מתחת יד יהודה עד היום הזה אז תפשע לבנה בעת ההיא:

8.5 מלאכים ב פרק יד Avot/Banim, Mashal of thorn, beating of Esav suggests return of power, goes to fight with Israel מלך יהודה:.... (ג) ויעש הישר בעיני יקוק רק לא כדוד אביו... (ד) רק הבמות לא סרו... (ה) ויהי כאשר חזקה הממלכה בידו ויך את עבדיו המכים את המלך אביו: (ו) ואת בני המכים לא המית ככתוב בספר תורת משה אשר צוה יקוק לאמר לא יומתו אבות על בנים... כי אם איש בחטאו... יומת: (ז) הוא הכה את אדום בגיא... מלך... (ח) אז שלח אמציה מלאכים אל יהואש בן יהואחז בן יהוא מלך ישראל לאמר לכה נתראה פנים: (ט) וישלח יהואש מלך ישראל אל אמציה מלך יהודה לאמר החוח אשר בלבנון שלח אל הארץ אשר בלבנון... (י) הכה הכית את אדום ונשאך לבך הכבד ושב בביתך... (יא) ולא שמע אמציה... ויתראו פנים הוא ואמציה מלך יהודה:.... (יב) וינגף יהודה לפני ישראל וינסו איש <...> לאהליו: (יג) ואת אמציה מלך יהודה בן יהואש בן אחזיהו תפש יהואש... (יד) ולקח את כל הזהב והכסף ואת כל הכלים הנמצאים בית יקוק ובאצרות בית המלך ואת בני התערבות וישב שמרונה:

9 רמב"ו בראשית פרק לג פסוק יד Our reunion with Esav is part of the Divine plan for history

(יד) עד אשר אבא אל אדוני שעירה - היה ליעקב בשובו אל ארצו דרך בארץ שעיר, ... ויעקב אמר אני אלך לאטי ואדני ישוב אל עיר ממשלתו, ... ולא היה זה נדר ממנו שיבא אליו, ... ורבותינו אמרו (ע"ז כה ב) עוד שלא היה בדעת יעקב לשוב דרך שעיר, ורצונו היה להתרחק ממנו כאשר יוכל, אבל הרחיב לו את הדרך. וגם זו עצת חכמה, ועוד להם מדרש אחר (ב"ר עה יד) שיקים דברו לימות המשיח, שנאמר (עובדיה א כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו, יאמר כי המושיעים אשר בהר ציון יעלו לשפוט את הר עשו:

10 רמב"ו שמות פרק יז פסוק ט Again, they'll be our last war, then Mashiah... ויתכן שפחד משה פן יתגבר בחרבו מפני היותו עם נוחל החרב מברכת הזקן שאמר לו ועל הרבך תחיה (בראשית כז מ), כי המלחמה מן המשפחה הזאת היא הראשונה והאחרונה לישראל, כי עמלק מזרע עשו (שם לו יב), ... וכאשר ינוצח הוא, ויחלש הוא ועמים רבים אשר אתו, ממנה נושע לעולם, כאשר אמר ... ועלו מושיעים בהר ציון...

11 ספר משמיע ישועה מבשר טוב השלישי - נבואה ז' ד"ה ואמנם מפאת אמנם מפאת הדת והאמונה אומר אני שראוי היה לקרוא הנוצרים בני אדום וזרע עשו לפי שהאומות יכנו אותם הנביאים כפי מעשיהם. ... הא', שכמו שהשתתפו עשו ויעקב מפאת אביהם ואמותם, ככה אומת הנוצרים והישראלים משתתפים בשאב אחד לכולם באמונתם, הוא אלהי האלהים... וגם תורה אחת להם, ... הדמוי השני, שכמו שעשו היה עובד את אביו במרמה כמ"ש (בראשית כה) כי ציד בפיו, ויעקב איש תם יושב אהלים, ככה אומת הנוצרים והרומאיים באמונתם ודתם עובדים לאלהיהם במרמה ודעות בלתי אמתיות אשר לא כדת, ... והדמוי השלישי, שכמו שעשו לקח לו נשים מבנות כנען... ותהיין מורת רוח ליצחק ולרבקה, ככה בממשלת הרומאיים נתקבצו אומות מתחלפות, ... והיו מבעיטם את המקום ברוך הוא ומגדפים תורתו, ... והדמוי הד', שכמו שבהיות עשו ויעקב בני יצחק הגנה הבכורה והברכה זכה בה יעקב ולא זכה עשו כי אם לברכת הטובות הגשמיות, ככה בני ישראל זכו אל הדבוק וההשגחה האלהית והברכה העליונה, ואמנם הנוצרים לא קבלו ממנה כי אם הטובות הגשמיות בלבד... והדמוי הו', שכמו שעשו היה שונא ליעקב, ... ככה היו הרומאיים עם בני יהודה צרים ואויבים...

12 שו"ת אפרקסתא דעניא חלק א סימן נז ד"ה ותו דלענ"ד ותו דלענ"ד אין זה בכלל אגדה בעלמא. ... וראי' לדברי מ"ש בהקדמת מבוא הדרשות לרב"א בן הרמב"ם ז"ל וז"ל ואם יעלה עה"ד לומר הואיל וענינים אלו (האגדות) תורות גדולות ונאמנות לכל בעלי עינים, וראשם מגיע השמימה, ומדוע המשנה לא דברה בהם ולא מצינו בה דרש ואגדה ומעשים ההם כ"א דרש וידי משה כבדים בר"ה ובתענית מעשה חוני המעגל, התשובה, דע כי רבינו הקדוש וסייעתו לא נתכוונו לבאר במשנה הדברים שהם ידועים ומבוררים כו'... וכן לא הוצרך לדבר מעניני אמונה כו' מפני שפשוט הו' לבני דורו וידוע, ... א"ו דיש גדר והבדל בין אגדות חז"ל וישנם שהם בכלל הלכות הערות -- עי' רש"י פ' וישלח ע"פ וישקוהו דכ' הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב -- בהיותם שרשיות וכמסמרות נטועים ונוגעים להלכה. ...